Lausunto
1.4.2026
VSLDno-2026-137

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta
MmV@eduskunta.fi

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta 7.4.2026

Asiantuntijalausunto valtioneuvoston maaseutupoliittisesta selonteosta

1. Johdanto ja lausunnon kohdentuminen

Varsinais-Suomen liitto kiittää mahdollisuudesta lausua valtioneuvoston maaseutupoliittiseen selontekoon. Varsinais-Suomen liitto ottaa kantaa erityisesti saariston ja muiden harvaan asuttujen alueiden rooliin ja merkitykseen erityisesti vallitsevassa geopoliittisessa tilanteessa ja tilanteessa, jossa maaseudut muutoinkin ovat haasteellisessa asemassa erityisesti demografisen kehityksen vuoksi.

Paikkaperustaisuus on hyvä lähtökohta koskien maaseutupolitiikan suunnittelujärjestelmää. Eri alueiden vahvuuksien, tarpeiden ja mahdollisuuksien tunnistaminen hyvä tarkastelutapa. Maaseutu (ml. saaristo) ja sen erilaiset määrittelytavat on hyvin avattu, samoin kuin maaseutupolitiikan määrittely. Tieto ja sen merkitys maaseudun kehittämiselle noteerattu hyvin. Viittaukset myös kv. tason maaseutupoliittiseen järjestäytymiseen myös hyvät.

Maaseudun demografiset muutokset, talouteen ja osaamiseen (osaamistarpeet) liittyvät tarpeet ja niiden muutokset, palveluihin ja palveluverkkoihin liittyvät muutokset ovat olennaiset nostot. Samoin tärkeä esiin nostettu tekijä on maaseutu-kaupunki -vuorovaikutus. Hyvä huomio on puheen (joko negatiivinen tai positiivinen) vaikutus maaseudun imagolle ja sen kehitykselle. Vahvojen paikallisyhteisöjen korostaminen on myös positiivinen huomio (toimiminen julkisen vallan tukena esim. digitalisaation paikallisessa edistämisessä tai vaikkapa varautumistoiminnassa).

Kumppanuuteen ja ihmisiin eri rooleissaan pohjautuva maaseutuvisio on oikea ja olennainen tässä ajassa; ”Tavoitteellinen kumppanuus” on hyvä ”slogan” tässä. Mielikuvia luodessa, päätöksiä tehtäessä ja arjen elämässä sekä yrittäjyydessä on tarkasteltava maaseutua paikallislähtöisesti, kunkin seudun omat tarpeet ja voimavarat huomioiden. Rakentavan puheen merkitys on maaseutuvisiossakin nostettu hyvin esiin. Tulevaisuuden uskon luominen on ennakkoedellytys maaseudun veto- ja pitovoimalle. Myös tässä korostuu yhteistyö yli sektorirajojen sekä kaupunki-maaseutu -kumppanuuden tarve.

Tavoitteet, jotka koskevat digitalisaation ja fyysisen saavutettavuuden ajantasaistamista, talouden rakenteiden uudistamista, toimintaedellytysten, luottamuksen ja tulevaisuudenuskon voimistamista, maaseututiedon lisäämistä ja koontia sekä maaseutupoliittisen suunnittelujärjestelmän terävöittämistä ovat kaikki olennaisia nykyisessä tilanteessa. Maaseudun toimintaedellytysten turvaaminen on avain maaseudun asuttuna ja aktiivisena pitämiselle, mikä on myös ehdoton turvallisuustekijä tilanteessa, jossa elämme nyt.

2. Tavoitteet ja kehittämisehdotukset

Varsinais-Suomen kannalta keskeisimpiä ovat seuraavat selonteossa mainitut tavoitteet:

Kaikille on taattava digitaalinen ja fyysinen saavutettavuus niin kaupungeissa kuin maaseudun syrjäalueillakin ml. saaristoalueet. Se on nykyisessä maailman tilanteessa myös turvallisuuskysymys. Erityistä huomiota tulee kiinnittää digitaalisten yhteyksien toimivuuteen esimerkiksi pidempien sähkökatkojen aikana.

Maaseudun elinkeinollinen potentiaali on tunnistettava nykyistä paremmin; uudet innovaatiot ja arvoketjut tulee huomioida suunnittelussa**.**

Poikkihallinnollinen yhteistyö maaseudun asuttuna pitämisen ennakkoedellytysten luomiseen (esim. palveluverkon ylläpito) on tässä kohtaa ratkaiseva. Maaseututiedon kartuttaminen, analysointi ja huomioiminen on niin ikään erittäin keskeistä.

Kehittämissuosituksista maakunnallemme keskeisimpiä ovat:

Digitaalisen kuilun kaventaminen

Maamme kaikki alueet ja asukkaat eivät vieläkään ole yhdenvertaisessa asemassa digitaalisen saavutettavuuden osalta. Harvaan asuttu maaseutu ml. saaristo edelleen eriarvoisessa asemassa.

Kestävä liikkuminen ja liikenne

Uudenlaiset liikkumisratkaisut on otettava mukaan maaseutualuiden ja saariston resurssivalikoimaan kestävän liikkumisen ja liikennepalveluiden kehittämiseksi ja liikennepalveluverkon ylläpitämiseksi.

Saaristoliikenne

Saaristolakia uudistettaessa on nykyinen palvelutaso säilytettävä ja kytkettävä saaristoliikenne paremmin muuhun joukkoliikenteeseen liikkumispalveluiden kehittämiseksi kokonaisuutena ja liikennepalveluiden käytettävyyden parantamiseksi. Saaristoliikenteelle on taattava toimintavarmuus myös poikkeusoloissa.

Monipaikkaisuuden tilastointi ja seuranta

Varsinais-Suomessa erityisesti saaristo on tunnettu monipaikkaisista asukkaistaan. Saariston asuttuna pitäminen myös monipaikkaisten henkilöiden kautta on kokonaisturvallisuuden kannalta merkittävä asia. Monipaikkaisuuden tilastointia ja reaaliaikaistakin seurantaa tulisi kehittää, jotta viranomaisilla olisi tarvittaessa kyky hahmottaa, kuinka paljon tilastoimattomia asukkaita saarilla ja saaristossa oleskelee tiettynä hetkenä. Nykyisellään tätä tietoa ei kenelläkään ole.

Maaseudun väestökehityksen vaikutusten arviointi kokonaisturvallisuuden kannalta

Väestökehityksen vaikutukset kokonaisturvallisuuteen on syytä arvioida huolellisesti. Elinvoimainen ja toimintakykyinen väestö on merkittävä tekijä kokonaisturvallisuuden kannalta yhteistyössä viranomaisten kanssa. Kyläturvallisuus ja -varautuminen ovat maaseudun kriittisen turvallisuuden kannalta toimiva malli, jota aktiivinen kylätoiminta sekä paikallinen kehittäminen mm. Leader-toiminnan kautta ovat keskeisesti tukemassa.

Maaseutu- (ja saaristo)vaikutusten arviointi selonteossa esitetyillä tavoilla

- arvioimalla maaseutuvaikutuksia ja toteuttamalla poikkihallinnollinen koordinaatio EU:n seuraavan rahoituskauden valmistelussa eri rahastoissa, esimerkiksi kumppanuussopimuksen valmistelussa;
- turvaamalla monipuolinen maaseudun kehittäminen ja sitä tukevat toimenpiteet ja EU:n osarahoitus maaseudun elinvoiman uudistamiselle myös tulevaisuudessa;
- osoittamalla EU:n rahoitusta maaseutumaisten alueiden elinvoiman, talouden ja yhteisöllisten rakenteiden uudistumiseen sekä turvallisuuden vahvistamiseen;
- hyödyntämällä laajemmin olemassa olevia maaseudun kehittämisen rakenteita, kuten maaseutuverkosto, yhteisölähtöinen paikallinen kehittäminen YPK (Leader-toiminta) ja Älykkäät kylät, joilla yhdistetään resursseja, aktivoidaan paikallisia ja seudullisia toimijoita sekä varmistetaan yksityisen rahoituksen ja toimeliaisuuden (talkootyön) vipuvaikutus.

3. Yhteenveto

Selonteko on mielestämme tärkeä ja ajankohtainen, mutta se olisi saanut tulla jo aiemmin viitaten maaseudulla tapahtuneeseen kehitykseen viime vuosina ja vuosikymmeninä. Lisäksi selonteossa olisi voitu selkeämmin viitata aiempiin vastaaviin selontekoihin. Selonteko tunnistaa kuitenkin hyvin maaseudun haasteet ja potentiaalin. Selontekoa tulee käyttää tausta-aineistona tulevan EU-ohjelmakauden suunnittelussa ja siihen liittyvässä vaikuttamistyössä.

Sami Heinonen, saaristo- ja maaseutuasiamies
Sähköposti: sami.heinonen@varsinais-suomi.fi

Varsinais-Suomen liitto
kirjaamo@varsinais-suomi.fi
www.varsinais-suomi.fi
02 2100 900
PL 273
20101 Turku
Y-tunnus: 0922305-9